

ע"כ: [ס] אומר ר"י בחנם נהגו הנשים להדליק הפתילות ולחזור ולכבותן כדי שתהיה כ
הבהבה שחורה היא ומדליקין בה דרבי אליעזר דפליג עליה שמותי הוא ותו דאמר לקמן
אע"פ שאיני

ובין השמשות מותר ועוד שהוא מפרש דוחות שכתב נחו מרהיחן, לפיכך פירש הראב"ד ז"ל בהשגות גזירה שמה ירהיח, דכיון דלעומד בדבר המוסף גלי אלעתיס דרותה קא צעי ליה לאורחא וזמנין דמפסיק רתיחתו מפני אורח זמנו ומרתיחו משחשיכה. והקשה אב"י אי הכי בין השמשות נמי ליגזר בדבר שאינו מוסף שכיון ששהה מלהעמין נראה שרותה רוצה אותו כלילה. אמר ליה סהם קדרות בין השמשות דוחותה הן לאורחא ולא תפסק רתיחתו ע"כ, וגם זה פירוש דחוק. ועוד קשה לגרסא זו שיקרא רמז דבר שאינו מוסף, ולפיכך הם גורסין בראשונה בדבר שאינו מוסף משחשיכה ובשניה בדבר המוסף מצטד יום וכן גרסה רש"י ז"ל. ופירש רמז אחר המעורב בנחלת עכ"ל רש"י ז"ל:

ג וכן מן הדין היה וכו'. כבר הזכרתי זה: ד ספק חשיכה ספק איה חשיכה מותר לטמון את דבר חם. משנה (שם דף ל"ד) כהנביה: ומותר לטמון את דבר הצונן וכו'. מימרא דפ' במה עומטין (שם נא) ובירייתא ג"כ שם: חמין שטמון מע"ש וכו'. משנה שם כסא ונחלה מותר לכסותו: ומותר להחליף הכסוי וכו'. בירייתא חט"פ שאלמרו חין עומטין וכו' א"כ כל להוסף מוסף, כיצד הוא עשה רשב"ג אומר נוטל את הסדינין ומניח את הגלופקין או נוטל את הגלופקין ומניח את הסדינין. ומתוך דברי רבינו נראה שרשב"ג כל לפרש שלא הסירו להוסף אלא על ידי חלוף הכסוי בעצמו. אבל להוסף כסוי על כסוי אסור. ואחרים הסירו ופירשו בדרך אחרת וכן כתבו להסיר הרמב"ן והרשב"א ז"ל:

ה פינה את ההבשיל וכו'. באוהה בירייתא שם. וכן היה רשב"ג אומר לא אסרו אלא באוהה מיהם שהחמו מע"ש אכל פינה ממיהם למיהם מותר:

ו מניחין מיהם על גבי מיהם וכו'. בירייתא כלשונה שם ואל תהוה לגרסת הספרים שגורסין אכל לא מיהם על גבי קדרה אלא הכל מותר וכן היא גרסת הגאונים ז"ל והתוספתא ופירוש מיהם של נחשת קדרה של חרס: אבל חין מניחין כלי שיש בו דבר צונן וכו'. שם (דף מ"ח) הוה גברא דלחא כוזא דמיה אפומא דקומקומא מהיה רבה אמר ליה ר' זירא מאי שנא מיהם ע"ג מיהם אמר ליה הכס אוקומי קא מוקים הכס אולודי חס מוליד ע"כ. ופירשו ז"ל שהקומקום היה חם כ"כ שהיה צו כדי לחמם הכוזא שהיה צו צונן ולא שיעור להפסיד בלבד שאל לא כן מותר היה אפילו נד המדורה כמבואר פרק כ"ג. וכן מורה בנאן לשון רבינו: ואם היינו מצטרפין וכו'. זה פשוט שאל היה זה כעומן בדבר המוסף ודאי בשבת היה אסור אפילו בדבר חם כמו שכתבנו שאלו להעמין דבר חם בשבת אפילו באינו מוסף וזה ברור:

פ"ה א הדלקת נר בשבת אינה רשות ואם רצה מדליק ואם רצה אינו מדליק. ולא מצוה שאינו חייב לרדוף אחריה עד שיעשנה כגון עירובי חצרות או נטילת ידים לאכילה אלא זה * חובה. ואחד אנשים ואחד נשים חייבין להיות בבתיהן נר דלוק בשבת. אפילו אין לו מה יאכל שואל על הפתחים ולוקח שמן ומדליק את הנר שזה בכלל עונג שבת. וחייב לברך קודם הדלקה ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם אשר קדשנו במצותיו וצונו [א] להדליק נר של שבת. בדרך שמברך על כל הדברים שהוא חייב בהם מדברי סופרים: ב מותר * להשתמש בנר של שבת. והוא שלא יהא הדבר צריך עיון הרבה

א עור סימן רנו סמ"ג לאוין סה: ב עור סימן רנח סמ"ג לאוין סה: ג עור סי' רכג סמ"ג עשין ל: ד עור סי' ערה סמ"ג לאוין סה:

חם כמו שכתבנו שאלו להעמין דבר חם בשבת אפילו באינו מוסף וזה ברור:

פ"ה א הדלקת נר בשבת אינה רשות וכו'. מימרא פ' במה מדליקין (שבת כ"ה) אמר רב יהודה הדלקת נר בשבת חובה והוא מפני כבוד השבת. ומה שכתב רבינו כגון נטילת ידים לאכילה רוצה לומר הנטילה מזה שיכול להמנע ממנה שאינו מחוייב לטבול את ככל יום או דבר שצריך נטילה אכל הדלקת הנר חובה ופשוט הוא:

ו חייב לברך קודם הדלקה וכו'. כך כתוב בסדר רב עמרם וכן הסכימו כל האחרונים ז"ל:

ב מותר להשתמש בנר של שבת וכו'. פירוש שאינו כנר של חמכה שאינו יכול להשתמש לאורה אלא רשאי הוא וזה פשוט ונלמד ממימרא שיש שם (כ"ה) גבי נר חמכה: אבל דבר שהוא צריך עיון גדול וכו'. זה יתבאר בפרק זה:

המדליק

לחם משנה

דפסינה ממיחם למיחם בשבת חט"פ דליכא למגור שיעמין צרמין חין חשש צוה דהא לא יתהא אחרי כן להרתיח דהשתא חקורי מקור וכו' אכל חין משמע כן מדברי רבינו בפירוש המשנה שם כתב דבשעה שמינע האפר הוא חותה בנחלים משמע דמוכרח לעשות כן בעת העת האפר. והשני גזרות ביאר רבינו ז"ל שם בדרך אחרת, ע"ש:

ד ומותר לטמון את דבר הצונן וכו'. ואם האמר אמאי לא גזרו העמנת הצונן לדעת רבינו אפס שלא יעמין צרמין וי"ל דודאי לא יעמין דכיון דיש בו נחלים הוא אינו רוצה שיחם דאין דעתו אלא שחפץ לינהו בלבד ואפילו שיעמון לא יתהא אחרי כן להרתיח דאין כוונתו בכך:

משמשקע

מגדל עוז

וכן מן הדין עד דבר חם. פ' חירס: ומותר לטמון עד סוף הפרק. פ' במה עומטין (דף מ"ח) פ"ה הדלקת עד מדברי סופרים. פרק במה מדליקין (דף כ"ה): מותר להשתמש עד שמה יתס. פ"ק דשבת (דף י"א):

י"א, וכן כתב בספ"ח מן הירושלמי דגרס נתגלה מבעוד יום. שהו מבעוד יום משחשיכה מכסחו משחשיכה, ע"כ: * וי"ל הטור וכן יכול לגלותו בשבת ולחזור ולכסותו בו או להוסיף עליו בשבת או אפילו ליטלו כלו וליתן אחר במקומו בין שהשני חם מן הראשון או קר ממנו ובלבד שנתבשרה הקדרה כל צרכה:

* (שבת דף כ"ג), אמר רב הונא הרגיל בנר הויין ליה בניי ת"ח, וכתב הטור ויש שמכוונין לעשות שתי פתילות אחת כנגד זכור ואחת כנגד שמור: [א] וכן ביום טוב נהגו להדליק נר וכן איתא בירושלמי פרק המביא כדי יין המדליק נר ביום טוב צריך לברך אשר קבמ'ו להדליק נר של י"ט. ובפרק הרואה ירושלמי גרסינן להדליק נר לכובוד י"ט ודכוותיה בשבת אמר לכבוד שבת. מצאתי בשם רבינו זצ"ל שמותר להדליק נר בבית ולאכול בחצר אם ירצה. ורבינו שמהה משפיר"א היה רגיל לעשות כן, עיין בפרק ערבי פסחים: * [שם בטור י"א שאין לברך עליו והטעם שאם היתה דלוקה א"צ לכבותה ולהדליקה או להדליק אחרת, ואינו טעם שהרי בכסוי הדם תנן כסותה הרוח

ובין השמשות מותר ועוד שהוא מפרש דוחות שכתב נחו מרהיחן, לפיכך פירש הראב"ד ז"ל בהשגות גזירה שמה ירהיח, דכיון דלעומד בדבר המוסף גלי אלעתיס דרותה קא צעי ליה לאורחא וזמנין דמפסיק רתיחתו מפני אורח זמנו ומרתיחו משחשיכה. והקשה אב"י אי הכי בין השמשות נמי ליגזר בדבר שאינו מוסף שכיון ששהה מלהעמין נראה שרותה רוצה אותו כלילה. אמר ליה סהם קדרות בין השמשות דוחותה הן לאורחא ולא תפסק רתיחתו ע"כ, וגם זה פירוש דחוק. ועוד קשה לגרסא זו שיקרא רמז דבר שאינו מוסף, ולפיכך הם גורסין בראשונה בדבר שאינו מוסף משחשיכה ובשניה בדבר המוסף מצטד יום וכן גרסה רש"י ז"ל. ופירש רמז אחר המעורב בנחלת עכ"ל רש"י ז"ל:

ג וכן מן הדין היה וכו'. כבר הזכרתי זה: ד ספק חשיכה ספק איה חשיכה מותר לטמון את דבר חם. משנה (שם דף ל"ד) כהנביה: ומותר לטמון את דבר הצונן וכו'. מימרא דפ' במה עומטין (שם נא) ובירייתא ג"כ שם: חמין שטמון מע"ש וכו'. משנה שם כסא ונחלה מותר לכסותו: ומותר להחליף הכסוי וכו'. בירייתא חט"פ שאלמרו חין עומטין וכו' א"כ כל להוסף מוסף, כיצד הוא עשה רשב"ג אומר נוטל את הסדינין ומניח את הגלופקין או נוטל את הגלופקין ומניח את הסדינין. ומתוך דברי רבינו נראה שרשב"ג כל לפרש שלא הסירו להוסף אלא על ידי חלוף הכסוי בעצמו. אבל להוסף כסוי על כסוי אסור. ואחרים הסירו ופירשו בדרך אחרת וכן כתבו להסיר הרמב"ן והרשב"א ז"ל:

ה פינה את ההבשיל וכו'. באוהה בירייתא שם. וכן היה רשב"ג אומר לא אסרו אלא באוהה מיהם שהחמו מע"ש אכל פינה ממיהם למיהם מותר:

ו מניחין מיהם על גבי מיהם וכו'. בירייתא כלשונה שם ואל תהוה לגרסת הספרים שגורסין אכל לא מיהם על גבי קדרה אלא הכל מותר וכן היא גרסת הגאונים ז"ל והתוספתא ופירוש מיהם של נחשת קדרה של חרס: אבל חין מניחין כלי שיש בו דבר צונן וכו'. שם (דף מ"ח) הוה גברא דלחא כוזא דמיה אפומא דקומקומא מהיה רבה אמר ליה ר' זירא מאי שנא מיהם ע"ג מיהם אמר ליה הכס אוקומי קא מוקים הכס אולודי חס מוליד ע"כ. ופירשו ז"ל שהקומקום היה חם כ"כ שהיה צו כדי לחמם הכוזא שהיה צו צונן ולא שיעור להפסיד בלבד שאל לא כן מותר היה אפילו נד המדורה כמבואר פרק כ"ג. וכן מורה בנאן לשון רבינו: ואם היינו מצטרפין וכו'. זה פשוט שאל היה זה כעומן בדבר המוסף ודאי בשבת היה אסור אפילו בדבר חם כמו שכתבנו שאלו להעמין דבר חם בשבת אפילו באינו מוסף וזה ברור:

פ"ה א הדלקת נר בשבת אינה רשות וכו'. מימרא פ' במה מדליקין (שבת כ"ה) אמר רב יהודה הדלקת נר בשבת חובה והוא מפני כבוד השבת. ומה שכתב רבינו כגון נטילת ידים לאכילה רוצה לומר הנטילה מזה שיכול להמנע ממנה שאינו מחוייב לטבול את ככל יום או דבר שצריך נטילה אכל הדלקת הנר חובה ופשוט הוא:

ו חייב לברך קודם הדלקה וכו'. כך כתוב בסדר רב עמרם וכן הסכימו כל האחרונים ז"ל:

ב מותר להשתמש בנר של שבת וכו'. פירוש שאינו כנר של חמכה שאינו יכול להשתמש לאורה אלא רשאי הוא וזה פשוט ונלמד ממימרא שיש שם (כ"ה) גבי נר חמכה: אבל דבר שהוא צריך עיון גדול וכו'. זה יתבאר בפרק זה:

הנהגות מיימוניות

[א] מהר"ם היה מוחה להושיב החמין לאחר שהוציאו בשבת תוך כרים וכסתות, ע"כ: [ב] רבינו שמשון כתב בשם ר"י דאפילו נתגלה מבעוד יום מותר לכסותו משחשיך כרמשיע לשון נתגלה רק שלא יגלהו מבעוד יום לדעת שלא לכסותו עד שתחשך ע"כ. אמנם בספר התרומה לא התייר אלא כשנתגלה משחשיכה עיין לעיל פ"ג בהגה"ה שבתלכה י"א, וכן כתב בספ"ח מן הירושלמי דגרס נתגלה מבעוד יום. שהו מבעוד יום משחשיכה מכסחו משחשיכה, ע"כ: * וי"ל הטור וכן יכול לגלותו בשבת ולחזור ולכסותו בו או להוסיף עליו בשבת או אפילו ליטלו כלו וליתן אחר במקומו בין שהשני חם מן הראשון או קר ממנו ובלבד שנתבשרה הקדרה כל צרכה:

* (שבת דף כ"ג), אמר רב הונא הרגיל בנר הויין ליה בניי ת"ח, וכתב הטור ויש שמכוונין לעשות שתי פתילות אחת כנגד זכור ואחת כנגד שמור: [א] וכן ביום טוב נהגו להדליק נר וכן איתא בירושלמי פרק המביא כדי יין המדליק נר ביום טוב צריך לברך אשר קבמ'ו להדליק נר של י"ט. ובפרק הרואה ירושלמי גרסינן להדליק נר לכובוד י"ט ודכוותיה בשבת אמר לכבוד שבת. מצאתי בשם רבינו זצ"ל שמותר להדליק נר בבית ולאכול בחצר אם ירצה. ורבינו שמהה משפיר"א היה רגיל לעשות כן, עיין בפרק ערבי פסחים: * [שם בטור י"א שאין לברך עליו והטעם שאם היתה דלוקה א"צ לכבותה ולהדליקה או להדליק אחרת, ואינו טעם שהרי בכסוי הדם תנן כסותה הרוח